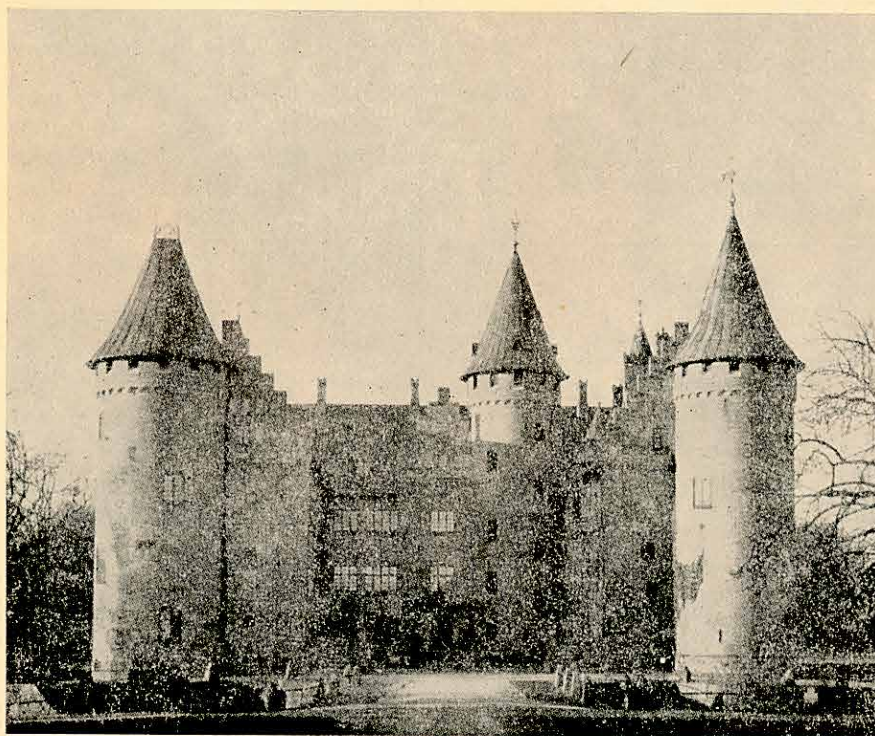

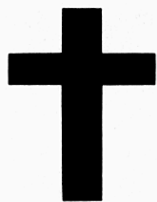
BYARBORNET

DEN SKÅNSKA

HEMBYGDSTIDNINGEN

Trolleholms slott

STURUP

*Skånsk by
grundad långt före Christi födelse
grymt mördad år 1969*

SALIGA ARO DE ORÄTTFÄRDIGA, ty de veta icke vad de göra". Åter och åter ställa vi oss frågan — vad orätt har Du gjort som skövlats till oigenkännlighet på detta brutala sätt.

Århundraden har flyktat. Du har sett människor födas, leva, bo i varandras grannskap och dö. Alla har på ett eller annat sätt satt sin prägel på denna Din av sagomystik vilande bygd. Du var inte bara en boplats, utan hyste också en arbetsgemenskap inom Din trygga famn. Du har sett idoga bönder bryta Din bygd och odla Din teg — och som tack för deras möda har Du genom jorden givit dem bröd och foder åt deras djur.

Vi färddas den slingrande vägen sakta fram. Vi stannar bilen och kliver ur. Tafatt och liksom fumlande låter vi blicken svepa ut över Din bygd. Du ser bedjande på oss i Din dödskamp inför övermakten. Aldrig tidigare har Du blivit så brutalt behandlad av oss människor. Du ligger i feberyrsel och ser de första människorna komma till Dig under en tidig del av yngre stenåldern — en tid som är helt okänd innanför ett stråk med någon mils bredd från Östersjö- och Öresundsstränderna.

Vid inventeringen, som genom Malmö Museums försorg genomfördes på hösten 1969, påträffades en rik förekomst av boplatsindikationer samt dessutom på en punkt en förmodad fornlämning — en domarring. Det var dessa första människor Du hälsade välkomna och hjälp tillrätta — nya kom efter och alla hyste de samma tacksamhet för Din stora givmildhet och skönhet.

I Din dödskamp ser Du också ofärdsåren som vid flera tillfällen drog fram över Din bygd. Årtalet 1722 skymtar febrigt förbi. Äntligen hade vårt land fått fred, men Din bygd hemsöktes av en svår mul- och klövsjukefarsot. Du såg den gången med smärta hur bönderna med tårar i blicken såg nästan alla sina klövbärande djur gå en kvalfull död till mötes. Bönderna gick en svår tid till mötes — ty på den tiden använde man oxarna till att dra ärjkroken och träpinnaharven. En bidragande orsak till denna farsot var att kor och oxar under den gångna vintern svältfodrats med endast halm och vatten.

Men Din bygd var av segt virke. Du kom igen. I generationer fick Dina barn förmånen att tillsam-

mans med Dig njuta av sommarsol bland pittoreska gårdar, vaggande sädesfält och gröna skogar — på höstarna utbytt mot tunn, skär höstluft som gjorde Dig ännu mer tilltalande och naturskönare. Högt där uppe mot den glasklara hösthimlen syntes tusentals fåglar sträcka mot sydligare länder. Nya människogenerationer såg i Din famn dagens ljus — ingen hade någon tanke på att beröva Dig livet och skönheten. Du var älskad av alla — ända tills dårskapen under detta sekels senare hälft tyckes vara på väg att erövra människan. I sin dårskap fick hon Din livslåga att slockna för alltid . . .

Jag stryker bort en tår ur ögonvrån. Aldrig mer skall vårsolen lysa över Din gamla by. Aldrig mer skall den skina över efter Dina förhållanden välmående gårdar och grönskande fält. Nu ligger Dina egendomar som gått i arv i generationer jämnade med marken, och virket användes som utfyllnad i Din vackert kuperade terräng — till utfyllnad åt ett flygfält som skall bli slätt och jämnt.

På avstånd ser vi röken stiga svart mot vinterhimlen och elden hörs knastra i bjälkarna. Gamla Sturup står i lågor. Myndigheterna använder den brända jordens taktik för att plåga Dig i det längsta. Att brutaliteten mot Dig var stor förstår vi när de på själva julafton eldade upp en av Dina gårdar. Barnen i gårdarna där det ännu bodde folk blev vettskrämda. Så fort föräldrarna lämnade hemmet, även om det bara var för en kort stund, var barnen rädda att någon skulle komma och elda upp deras hem. Aldrig kommer dessa barn att glömma julen 1969 . . .

Här stod arbetssamma och av sin hembygd frälsta människor hjälplösa inför myndigheter som en dag körde dem från hem och utkomst. Nerverna är på gristningsgränsen hos det fåtal som vid vårt besök ännu hade några månaders frist att bo kvar här. Att myndigheterna anser Sturupsaffären bra skött är inget som de här kvarvarande människorna kan hålla med om. Kommunalrådet Arne Lundberg i Malmö ansåg till exempel vid ett tillfälle att avflyttningen gått snyggt tillväga — ”men kan man tala om snyggt så länge de inte ordnar något annat, utan det enda vi får är trassel med nerverna”. Så talade de kvarvarande Sturupsborna, som vid mitt besök vakade över sin by i dess dödskamp . . .

Sturup — aldrig kunde Du väl drömma om att dessa arbetssamma och av sin hembygd frälsta människor skulle stå så hjälplösa inför oförstående politiker och myndighetspersoner som en dag körde

dem från hem och utkomst. En tragedi har här utspelats mitt ibland oss — en tragedi där Dina söner och döttrar brutalt kom i kläm. Vad hjälpte protesterna, vad hjälpte namnlistan som gick upp till Svante Lundkvist — listan som 400 av Dina söner och döttrar skrev under.

Vi ställer oss frågan — förtjänade inte denna vår skånska trakt ett blidare öde än att kalhuggas till förmån för en flygplats som man på sin höjd använder tre-fyra gånger i sitt liv. För övrigt blir väl denna njutning att flyga knappast billigare bara för att flygplatsen flyttas hit ut till Sturup. Och om Malmöborna får bullret öster eller västerifrån anse de nog egalt. Fick de välja kanske föredrog de att ha buller och lortvatten i samma väderstreck. Under sådana förhållanden hade de ju alltid möjligheten att fly österut till Sturups ljuvliga kullar, det öppna ljusa kuperade landskapet med för Skåne unika flora och fauna. Men nu är allt borta.

Romantikens skimmer breder ganska fort ut sig över den plats där en stuga eller gård en gång legat — men här i Sturup går romantiken i graven tillsammans med byn. Aldrig mer skall Du få höra barnens ystra och glada lekar i detta vackert kuperade och av småsjöar inramade landskap.

Du låg utanför turiststråken — därför kunde Du bevara skönheten. Runt Dina boningar stod vilda fyrfotadjur och iakttog Dina handlingar. Röster har höjts att här ej fanns varken rådjur eller kronhjort. Till dessa vill jag svara — stanna hemma i stadslägenheten och multna där i frid; har man ej ögon med sig och fallenhet att umgås med naturen och det vilda har man inte där att göra.

Men här finns (fanns) även annat liv — fågelparadiset där det svärmade och fröjdades av tusentals fåglar. Vipans skrik kommer nu för alltid att tystna här — denna hembygdens melodi som varit kärare än jublande körer av lärkor högt där uppe på vårblå himmel. Aldrig mer skall stararna få hålla sin konselj i den gamla gårdens vindskydd av sina vårdträd, och aldrig mer skall koltrasten hålla sin konsert i syrenbusken innanför.

Vi kan endast konstatera den makabra sanningen — några illfundiga politiker har här kommit ett bra stycke på väg när det gäller att ta livet av miljontals fåglar som här sen århundraden tillbaka passerat över under flyttningarna. Framtidens människor kommer här ej längre att höra det minsta lilla pip i skogen — endast dånet där uppe från

jetfågla. Naturen får slagsida — liksom människan om hon skall fortsätta i den takt hon i dag påbörjat . . .

Men — jag säger men, är det inte fara å färde att dessa jetfåglar blir överrumplade av fågelsträcken, Allmänt sett är faran vid en kollision mellan fågel och flygplan större ju snabbare planet flyger och ju tyngre fågeln är. Kraschen häromåret i Boston, då ett Electraplan flög in i en flock starar och 62 människor dog vid störtningen från låg höjd, är den, tack och lov, hittills största flygkatastrofen i sitt slag. Tillbuden har emellertid varit många och det bedöms som ofattbar tur att passagerarflyget har klarat sig så pass lindrigt undan. Hemlighetsmakeri från flygbolag och myndigheter har mörklagt hur allvarlig faran egentligen är. Hade svenska politiker varit informerade i frågan skulle beslutet att bygga flygplats på ett så extremt farligt ställe som här i Sturup inte ha kunnat genomdrivas — i varje fall inte om man haft en gnutta sunt förnuft . . .

Den värsta tiden här ute blir under månaderna september och oktober. Då blir det ”nya” Sturup akut livsfarligt för piloter och passagerare. Då kommer den väldiga rysk-finska flyttfågelströmmen i tätande koncentration hit ned mot Skånes sydvästliga hörn.

Gamla kära Sturup! Många är de som kämpat för Ditt dyrbara liv. Många är de ornitologer och naturvårdsmän som satt sig till motvärn mot den skövling av oersättliga värden som blivit följden av flygfältets förläggande hit ut. Politikerna däremot har funnit att omsorgen om vår skånska natur inte är något som de behöver respektera. Därav har de som vanligt dragit den felaktiga slutsatsen, att de inte behövde lyssna till våra ornitologers varningar för att förlägga en flygplats mitt i ett av världens mest koncentrerade flyttfågelstråk. Men en dag står de där kanske med människoliv på sina samveten — vems täckmantel skall de då gömma sig bak?

Den 5 mars fick Du dödsstöten. Vädrems makter gjorde den dagen sitt bästa för att hindra ”avrättningen” av detta oskyldiga offer för våra politikernas agerande maktspel. Snön yrde samman till drivor längs vägarna och det blåste arktiska vindar över Din kala hjässa som så brutalt blev krossad av en guldmålad spade med dubbla blad. Din ”avrättning” bevisades av ett flertal prominenta per-

soner såsom chefen för luftfartsverket, generaldir. Henrik Winberg, kommunalrådet Arne Lundberg och landstingsrådet Emil Ahlkvist, flygplatschef Ernst Borgström från Malmö samt representanter för entreprenören AB Bergendahl & Höckert med dir. Sven Ekberg i spetsen.

I och med denna ”avrättning” var tragedien här i Sturup ett faktum — och för dem som inte accepterat finns ingen tröst. Hejdlöst låter vi tåren gå med Dig i graven denna vintriga marsdag. Herrar politiker bestämde en gång för alla i sitt oförstånd att Du skulle offras på utvecklingens altare.

Varför? ? ?

Lika hänsynslöst som Sturup skövlades, lika hänsynslöst kommer autostradan att dragas hit ut. Att det finns odlade bygder med hem för människor, eller natursköna områden i dess väg gör inget — allt skall bort. Människan skall kunna åka fort med bil — utan att se på omgivningen . . .

Låt Sturup bli den sista martyren i skövlandet av vårt skånska landskap. Alltför mycket har redan blivit nertrampat och skövlad. Mina ögon äro rödgråna när jag nu till Dig frambringar min sista hälsning:

*Jag sitter här mol allena
i kvällen, som tättnar mot natt,
och tänker på detta samma och ena
som min tanke har svårt att få fatt.*

*Å Sturup! — Den drömmen var alltför bräcklig,
den tanken var allför svag —
då jag drömde och tänkte inom mig
att den bygden skall stanna kvar.*

*Tusende underbara drömmar
våra fäder här har drömt,
de sett tusende flyttfåglars strömmar,
nu ha barnen till ”flyttfåglar” dömts.*

*Sturupsbors tårar bitterljuvt fräta
deras hjärtan så mången natt —
hur kunde myndigheter så förgäta
deras hem och käraste skatt.*

*Å Sturup — Jag fumlar med orden,
min sorg blir mig alltför svår.
Min vackraste bygd på jorden,
jag aldrig mer får se . . .*